

WYMAGANIA EDUKACYJNE ORAZ KRYTERIA OCENIANIA DLA PSM w OPOLU

Przedmiot główny:

Sakshorn

PIERWSZY ETAP EDUKACYJNY

Cykl 6-letni

Opracował: mgr Harald Powróśło

Opracowane w oparciu o Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego

Dz.U. z 2023 r., poz. 1754

Opole 2023

WYMAGANIA EDUKACYJNE

CELE KSZTAŁCENIA

1. Przystwojenie wiedzy z zakresu instrumentu głównego – sakshorn
2. Wykształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie
3. Prezentacja publiczna
4. Funkcjonowanie w środowisku artystycznym

TREŚCI NAUCZANIA I KRYTERIA WERYFIKACJI

1. Przystwojenie wiedzy z zakresu instrumentu głównego – sakshornu

1) Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy;

Uczeń:

- Określa warunki bezpieczeństwa i higieny pracy;
- Omawia czynniki wpływające na bezpieczeństwo;

2) Historia instrumentu i wiedza w zakresie literatury przedmiotu;

Uczeń:

- Omawia w zarysie historię sakshornu i jego odmiany;
- Wymienia reprezentatywne utwory oraz ich kompozytorów z różnych epok;
- Wymienia wybitnych sakshornistów o znaczącym dorobku artystycznym;

3) Budowa i pielęgnacja instrumentu;

Uczeń:

- Nazywa elementy sakshornu oraz określa zasady jego pielęgnacji;
- Wymienia odmiany sakshornów, klasyfikuje je pod względem wielkości i skali;
- Orientuje się w rodzajach ustników i zależnościach z tym związanych;
- Wyjaśnia zasadę funkcjonowania mechanizmu wentylowego;

4) Technika wykonawcza;

Uczeń:

- Omawia warsztat wykonawczy, w tym budowę aparatu oddechowego oraz jego rolę w grze na sakshornie;
- Opisuje możliwości techniczne instrumentu;
- Wskazuje podstawowe czynniki mające wpływ na intonację;

2. Wykształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie

1) Aparat gry;

Uczeń:

- Prezentuje poprawny aparat gry, w tym technikę oddechową i technikę zadęcia;
- Kontroluje prawidłową postawę, ułożenie rąk i palców podczas gry;

2) Technika gry;

Uczeń:

- Stosuje różne sposoby efektywnego przygotowania do gry;
  - Posługuje się różnorodnymi technikami artykulacyjnymi, dynamiką, agogiką oraz potrafi modulować barwę dźwięku z zachowaniem prawidłowej intonacji;
  - Dysponuje biegłością techniczną pozwalającą na swobodne wykonywanie utworów;
  - Stosuje technikę buzzingu (bzyczenia) oraz gry na ustniku;
  - Dysponuje prawidłową emisją dźwięku;
- 3) Interpretacja;
Uczeń:
- Interpretuje utwory zgodnie ze stylem danej epoki i ich budową formalną pod kierunkiem nauczyciela;
  - Wykazuje się w grze muzykalnością i wrażliwością artystyczną;
- 4) Specjalistyczna terminologia, notacja muzyczna;
Uczeń:
- Posługuje się specjalistyczną terminologią;
  - Realizuje zasady notacji muzycznej
  - Czyta nuty a'vista;
- 5) Samodzielna praca;
Uczeń:
- Przestrzega bezpieczeństwa i higieny pracy;
  - Realizuje proces ćwiczenia poszczególnych elementów warsztatu według wskazówek nauczyciela;
  - Kontroluje własną grę podczas ćwiczenia;
  - Potrafi ocenić jakość wykonywanych zadań;
  - Stosuje w działaniach praktycznych wiedzę z zakresu przedmiotów teoretycznych;
  - Stosuje różne metody zapamiętywania tekstu nutowego;
  - Korzysta z narzędzi pomocnych w ćwiczeniu;
  - Planuje i organizuje systematyczną pracę;
- 6) Współpraca;
Uczeń:
- Realizuje zadania artystyczne w grze z innymi uczniami lub nauczycielem;
  - Dostosowuje sposoby gry do składu i aparatu wykonawczego, charakteru utworu oraz roli wykonywanej partii;
  - Współpracuje z akompaniatorem;

3. Prezentacja publiczna

1) Praktyka estradowa;

Uczeń:

- Koncentruje się podczas występu;
- Opanowuje tremę;
- Stosuje zasady poprawnego zachowania podczas publicznej prezentacji;
- Wykonuje z pamięci część utworów ze swojego repertuaru;

2) Prezentacja w mediach cyfrowych;

Uczeń:

- Korzysta z technologii informacyjnej i komunikacyjnej w realizacji zadań artystycznych;
- Obsługuje sprzęt elektroniczny umożliwiający rejestrację swojej gry;

4. Funkcjonowanie w środowisku artystycznym

1) Rozwój artystyczny i zawodowy;

Uczeń:

- Analizuje własne kompetencje;
- Aktualizuje swoją wiedzę i rozwija umiejętności;
- Wykorzystuje różne źródła informacji w celu doskonalenia umiejętności;
- Dokumentuje i archiwizuje własne dokonania twórcze;
- Aktywnie uczestniczy w życiu artystycznym;

2) Etyka zawodowa;

Uczeń:

- Przestrzega zasad etycznych oraz utrzymuje właściwe relacje w środowisku;
- Przyjmuje odpowiedzialność za powierzone zadania artystyczne;

1. Treści nauczania dotyczące poszczególnych lat nauki w cyklu sześciolletnim

- Podstawowa wiedza w zakresie historii instrumentu, budowy instrumentu i jego części, obsługi oraz konserwacji.
- Podstawy prawidłowego aparatu gry (prawidłowa postawa, ułożenie rąk, właściwy sposób wydobywania dźwięku).
- Budowanie właściwej emisji dźwięku
- Poznanie literatury muzycznej nauki gry na sakshornie, dobieranej przez nauczyciela w zależności od możliwości ucznia i z uwzględnieniem jego preferencji.
- Podstawy interpretacji utworu zgodnej z zapisem, budową formalną i elementami stylu
- Nauka grania z akompaniamentem
- Zasady notacji nutowej właściwej dla danego instrumentu oraz techniki czytania a'vista łatwych utworów.
- Przygotowanie do praktyki estradowej, z uwzględnieniem podstawowych elementów obycia estradowego, m.in. w zakresie technik opanowania pamięciowego utworu oraz koncentracji i pokonywania tremy.
- Przygotowanie do samodzielnej pracy nad łatwym utworem w zakresie poprawnego odczytania tekstu nutowego, ćwiczenia i korygowania błędów.
- Podstawowe formy muzykowania zespołowego
- Program na zakończenie etapu edukacyjnego.

2. Zadania techniczno-wykonawcze:

- zapoznanie ucznia z historią i budową instrumentu
- dbanie o należyłą higienę instrumentu
- omówienie zasad gry na sakshornie
- prawidłowy oddech podczas grania na instrumencie, zestaw ćwiczeń oddechowych wzbogacany w miarę postępów ucznia
- wydobywanie dźwięku na ustniku oraz na tzw. obręczy – prawidłowe ułożenie ustnika oraz właściwa praca języka
- zachowanie odpowiedniej postawy w trakcie gry na instrumencie, ze szczególnym uwzględnieniem układu prawej dłoni (ćwiczenia wykonywane przed lustrem)
- wydobywanie podstawowych dźwięków i rozwijanie umiejętności wydobywania dźwięków
- stopniowe rozszerzanie skali instrumentu
- wykonywanie prostych, znanych utworów (piosenek), również z akompaniamentem fortepianu
- krótkie autorskie ćwiczenia o stopniu trudności dostosowanym do indywidualnych możliwości ucznia
- ćwiczenia ze szkół instrumentalnych (Sztan, Wastall, Rapp)
- wprowadzenie prostych ćwiczeń opartych na szeregu alikwotów i rozwijanie tej umiejętności
- gamy durowe i pasaże dostosowane do umiejętności ucznia
- gamy molowe i pasaże dostosowane do umiejętności ucznia
- etiudy i ćwiczenia techniczne
- etiudy i ćwiczenia kantylenowe oraz proste wokalizy
- łatwe utwory z akompaniamentem fortepianu
- dbałość o emisję dźwięku i rozwijanie wrażliwości na jakość dźwięku
- dbałość o artykulację i rozwijanie umiejętności właściwej artykulacji
- poznanie różnych rodzajów artykulacji
- duety, tria, początki zespołowego grania
- poszerzanie elementów wytrzymałościowych podczas grania

Klasa I

Zadania techniczno – wykonawcze:

I okres:

- zapoznanie ucznia z historią i budową instrumentu
- dbanie o należyłą higienę instrumentu

- omówienie zasad gry na sakshornie
- oddech przeponowo-żebrowy – zestaw ćwiczeń wzbogacany w miarę postępów ucznia
- wydobywanie dźwięku na ustniku oraz na tzw. obręczy – prawidłowe ułożenie ustnika oraz właściwa praca języka
- zachowanie odpowiedniej postawy w trakcie gry na instrumencie, ze szczególnym uwzględnieniem układu prawej dłoni (ćwiczenia wykonywane przed lustrem)
- wydobywanie podstawowych dźwięków
- stopniowe rozszerzanie skali instrumentu
- wykonywanie prostych, znanych utworów (piosenek), również z akompaniamentem fortepianu
- krótkie autorskie ćwiczenia o stopniu trudności dostosowanym do indywidualnych możliwości ucznia
- ćwiczenia ze *Szkoły na sakshorn*: I. Sztan, H. Rapp, P. Wastall lub innych

okres II

- dbanie o należytą higienę instrumentu
- oddech przeponowo-żebrowy – zestaw ćwiczeń wzbogacany w miarę postępów ucznia
- prawidłowe ułożenie ustnika oraz właściwa praca języka
- zachowanie odpowiedniej postawy w trakcie gry na instrumencie, ze szczególnym uwzględnieniem układu prawej dłoni (ćwiczenia wykonywane przed lustrem)
- wydobywanie podstawowych dźwięków
- stopniowe rozszerzanie skali instrumentu
- wykonywanie prostych, znanych utworów (piosenek), również z akompaniamentem fortepianu
- krótkie autorskie ćwiczenia o stopniu trudności dostosowanym do indywidualnych możliwości ucznia
- ćwiczenia ze *Szkoły na sakshorn*: I. Sztan, H. Rapp, P. Wastall lub innych

Program przesłuchania końcowo – rocznego (nieobowiązkowego):

Część techniczna:

- wybrana gama z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce

Część repertuarowa:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Klasa II

Zadania techniczno – wykonawcze:

okres I

- dalsza praca nad aparatem gry – oddech, zadęcie, właściwa postawa
- wprowadzenie prostych ćwiczeń alikwotowych
- gamy durowe i pasaże w ramach posiadanej skali instrumentu (wybrane)
- dalsze ćwiczenia ze *Szkoły na sakshorn*: I. Sztan, H. Rapp, P. Wastall lub innych
- utwory z towarzyszeniem fortepianu
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

okres II

- dalsza praca nad aparatem gry – oddech, zadęcie, właściwa postawa
- wprowadzenie prostych ćwiczeń opartych na szeregu alikwotów
- gamy durowe i pasaże w ramach posiadanej skali instrumentu (wybrane)
- dalsze ćwiczenia ze *Szkoły na sakshorn*
- utwory z towarzyszeniem fortepianu
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce

Część repertuarowa:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Przesłuchanie techniczne:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce

Program egzaminu promocyjnego:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

-

Klasa III

Zadania techniczno – wykonawcze:

okres I

- dalsza praca nad oddechem przeponowo-żebrowym – właściwe nabieranie i wydmuchiwanie powietrza
- zadęcie i artykulacja – ćwiczenia na ustniku
- postawa – ćwiczenia rozluźniające prawą rękę (dłoń)
- kolejne ćwiczenia oparte na przedęciach (aliquotach)

- zwrócenie większej uwagi na intonację w trakcie gry oraz na synchronizację palce-język
- wprowadzenie legata
- gamy do czterech znaków przykluczowych:
  - a) durowe - tercje (ćwierćnutami i ósemkami), pasaż,
  - b) mollowe – pasaż
- etiudy ze zbioru H.J. Krumpfera (*Zbiór etiud*) lub innych zbiorów
- utwory z towarzyszeniem fortepianu dostosowane do możliwości ucznia
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

okres II

- dalsza praca nad oddechem przeponowo-żebrowym – właściwe nabieranie i wydmuchiwanie powietrza
- zadęcie i artykulacja – ćwiczenia na ustniku
- postawa – ćwiczenia rozluźniające prawą rękę (dłoń)
- kolejne ćwiczenia oparte na przedęciach (aliquotach)
- zwrócenie większej uwagi na intonację w trakcie gry oraz na synchronizację palce-język
- utrwalanie legata
- gamy do czterech znaków przykluczowych:
  - c) durowe - tercje (ćwierćnutami i ósemkami), pasaż
  - d) mollowe – pasaż
- etiudy ze zbioru H.J. Krumpfera (*Zbiór etiud*) lub innych zbiorów etiud
- utwory z towarzyszeniem fortepianu dostosowane do możliwości ucznia
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce

Część repertuarowa:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Przesłuchanie techniczne:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce

Program egzaminu promocyjnego:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Klasa IV

Zadania techniczno – wykonawcze:

okres I

- oddech, zadęcie, postawa (ćwiczenia)
- zwrócenie większej uwagi na swobodę wydobywania dźwięków („luźne gardło”, naturalny i swobodny układ prawej ręki)
- przedęcia
- gamy do pięciu znaków przykluczowych (z uwzględnieniem całej skali instrumentu)
  - a) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, tercje, pasaż,
  - b) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami, ósemkami, pasaż,
- rozszerzanie możliwości dynamicznych na instrumencie
- umiejętność samodzielnego opracowania łatwego utworu
- czytanie a’vista
- umiejętność koncentrowania się i pokonywania tremy podczas występów na scenie
- umiejętność gry w prostych formach muzykowania zespołowego
- etiudy ze zbiorów H.J. Krumpfera, A. Vizuttiego (wybrane) lub innych zbiorów
- utwory z akompaniamentem fortepianu
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

okres II

- oddech, zadęcie, postawa (ćwiczenia)
- zwrócenie większej uwagi na swobodę wydobywania dźwięków „luźne gardło”, naturalny i swobodny układ prawej ręki
- przedęcia
- gamy do pięciu znaków przykluczowych (z uwzględnieniem całej skali instrumentu)
  - c) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, tercje, pasaż,
  - d) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami, ósemkami, pasaż,
- rozszerzanie możliwości dynamicznych na instrumencie
- umiejętność samodzielnego opracowania łatwego utworu
- czytanie a’vista
- umiejętność koncentrowania się i pokonywania tremy podczas występów na scenie
- umiejętność gry w prostych formach muzykowania zespołowego
- etiudy ze zbiorów H.J. Krumpfera, A. Vizuttiego (wybrane) lub innych zbiorów
- utwory z akompaniamentem fortepianu
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce

Część repertuarowa:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Przesłuchanie techniczne:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce

Program egzaminu promocyjnego:

utwór solowy lub jego fragment z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Klasa V

Zadania techniczno – wykonawcze:

Okres I

- oddech, zadęcie, postawa (ćwiczenia)
- zwrócenie większej uwagi na swobodę wydobywania dźwięków, „luźne gardło”, naturalny i swobodny układ prawej ręki
- przedęcia
- gamy do pięciu znaków przykluczowych (z uwzględnieniem całej skali instrumentu)
  - e) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, tercje, pasaż, przewroty pasażu
  - f) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami, ósemkami, pasaż, przewroty pasażu
- rozszerzanie możliwości dynamicznych na instrumencie
- umiejętność samodzielnego opracowania łatwego utworu
- czytanie a’vista
- umiejętność koncentrowania się i pokonywania tremy podczas występów na scenie
- umiejętność gry w prostych formach muzykowania zespołowego
- etiudy ze zbiorów H.J. Krumpfera, A. Vizuttiego (wybrane) lub innych zbiorów
- utwory z akompaniamentem fortepianu
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

okres II

- oddech, zadęcie, postawa (ćwiczenia)
- zwrócenie większej uwagi na swobodę wydobywania dźwięków, „luźne gardło”, naturalny i swobodny układ prawej ręki
- przedęcia
- gamy do pięciu znaków przykluczowych (z uwzględnieniem całej skali instrumentu)
  - g) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, tercje, pasaż, przewroty pasażu
  - h) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami, ósemkami, pasaż, przewroty pasażu
- rozszerzanie możliwości dynamicznych na instrumencie

- umiejętność samodzielnego opracowania łatwego utworu
- czytanie a'vista
- umiejętność koncentrowania się i pokonywania tremy podczas występów na scenie
- umiejętność gry w prostych formach muzykowania zespołowego
- etiudy ze zbiorów H.J. Krumpfera, A. Vizuttiego (wybrane) lub innych zbiorów
- utwory z akompaniamentem fortepianu
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce

Część repertuarowa:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Przesłuchanie techniczne:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce

Program egzaminu promocyjnego:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Klasa VI

Zadania techniczno – wykonawcze:

Okres I

- oddech, zadęcie, postawa – swobodne wydobywanie dźwięku w całej skali instrumentu, wyrównanie brzmienia (barwy)
- przedęcia – zestaw ćwiczeń uwzględniający coraz szerszą skalę instrumentu
- gamy do sześciu znaków przykluczowych z uwzględnieniem całej skali instrumentu:
  - a) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, tercje, biegniki, pasaż, przewroty pasażu
  - b) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami, ósemkami, szesnastkami, pasaż, przewroty pasażu
- dalsze rozwijanie techniki gry – etiudy (H.J. Krumpfer, M. Bordogni, C. Koprasch) lub inne zbiory etiud
- utwory z towarzyszeniem fortepianu – większe formy, np.: koncert, suita, sonata.
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Okres II

- oddech, zadęcie, postawa – swobodne wydobywanie dźwięku w całej skali instrumentu, wyrównanie brzmienia (barwy)
- przedęcia – zestaw ćwiczeń uwzględniający coraz szerszą skalę instrumentu
- gamy do sześciu znaków przykluczowych z uwzględnieniem całej skali instrumentu:
  - c) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, tercje, biegniki, pasaż, przewroty pasażu
  - d) molowe – non legato i legato – ćwierćnutami, ósemkami, pasaż, przewroty pasażu
- dalsze rozwijanie techniki gry – etiudy (H.J. Krumpfer, M. Bordogni, C. Koprasch)
- utwory z towarzyszeniem fortepianu – większe formy, np.: koncert, suita, sonata.
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce
- czytanie nut a'vista

Część repertuarowa:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Przesłuchanie techniczne:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce
- czytanie nut a'vista

Program egzaminu końcowego:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Obowiązkowy udział w koncertach szkolnych, audycjach sekcyjnych i klasowych i przesłuchaniach co najmniej raz w każdym semestrze.

Uczniom wyjątkowo zdolnym pedagog ma prawo rozszerzyć wymagania edukacyjne o elementy wykraczające poza wymagania przewidziane dla realizowanej przez ucznia klasy.

Opracował:
Harald Powrósto